

Quan điểm của Đảng Cộng sản Việt Nam về an ninh con người

Nguyễn Huy Phòng¹, Phạm Văn Nghĩa²

¹ Viện Văn hóa và Phát triển, Học viện chính trị Quốc gia Hồ Chí Minh.
Email: tunglam1982@gmail.com

² Khoa Kinh tế, Học viện Báo chí và Tuyên truyền.

Nhận ngày 25 tháng 10 năm 2016. Chấp nhận đăng ngày 3 tháng 11 năm 2016.

Tóm tắt: Xây dựng con người Việt Nam phát triển toàn diện với những phẩm chất yêu nước, nhân ái, nghĩa tình, trung thực, đoàn kết, cần cù, sáng tạo; chống sự tha hóa nhân cách, tâm hồn là một trong những chủ trương, nhiệm vụ lớn của Đảng, Nhà nước và toàn thể nhân dân. Để thực hiện tốt sứ mệnh cao cả này, bên cạnh việc tạo dựng môi trường sống lành mạnh, ra sức bảo vệ nền văn hóa dân tộc thì việc thực thi những điều kiện đảm bảo tốt an ninh con người sẽ góp phần quyết định thành công sự nghiệp xây dựng con người Việt Nam hiện nay. Đây cũng là nội dung mới, lần đầu tiên được đề cập trong Văn kiện Đại hội Đảng toàn quốc lần thứ XII.

Từ khóa: An ninh con người, Văn kiện Đại hội Đảng lần thứ XII.

Abstract: Among the major orientations and tasks of the Vietnamese Party and State, as well as the entire nation, is the human development in Vietnam, which is for the purpose that the Vietnamese person is to be developed in a comprehensive manner and possess the qualities of patriotism, humaneness, honesty, solidarity, industriousness and creativity, with sentimental attachment. The development is also for the prevention of the deterioration in the personality and the soul. So as to carry out the lofty mission well, apart from creating a healthy living environment and making all efforts to safeguard the national culture, it is necessary to ensure the human security, which will make the decisive contributions to the success of the work. That is a new content, which was touched upon for the very first time in the documents of the Party's 12th National Congress.

Keywords: Human security, documents of the Party's 12th National Congress.

1. Mở đầu

Văn kiện Đại hội Đảng toàn quốc lần thứ XII là sự kết tinh trí tuệ, ý chí và quyết tâm

của toàn Đảng, toàn quân, toàn dân về sứ mệnh, chiến lược xây dựng và bảo vệ Tổ quốc; về khát vọng xây dựng thành công chủ nghĩa xã hội, sớm đưa nước ta trở thành nước công nghiệp theo hướng hiện đại.

Văn kiện đề cập đến nhiều vấn đề quan trọng mang tính chiến lược, đột phá, như: hoàn thiện thể chế nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa (XHCH) một cách đồng bộ, hiện đại; quản lý tốt vấn đề xã hội; thực hiện tốt nhiệm vụ an ninh, quốc phòng; đặc biệt là chú trọng, quan tâm đến nhiệm vụ xây dựng và phát triển văn hóa, con người Việt Nam toàn diện, đáp ứng tốt yêu cầu của sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa (CNH, HĐH) đất nước.

Trong xây dựng con người, bên cạnh việc hình thành hệ giá trị, nhân cách con người Việt Nam mới (như: yêu gia đình, Tổ quốc, sống có trách nhiệm với cộng đồng, xã hội) thì đồng thời cũng phải ra sức chống lại sự tha hóa tâm hồn, tự diễn biến, tự chuyển hóa và nhất là phải thực hiện tốt chiến lược an ninh con người, bảo đảm những điều kiện tốt nhất để con người có điều kiện tự hoàn thiện bản thân, đóng góp sức mình cho sự nghiệp chung của đất nước. Bài viết phân tích quan điểm của Đảng trong Văn kiện Đại hội Đảng lần thứ XII về an ninh con người.

2. Quan điểm của Đảng về thành tựu trong xây dựng con người

Sau 30 năm đổi mới, đất nước thu được nhiều thành quả quan trọng trên mọi lĩnh vực: đời sống vật chất, tinh thần, trình độ học vấn, tay nghề của người dân không ngừng được cải thiện, nâng cao; tốc độ tăng Tổng sản phẩm trong nước (GDP) bình quân 5 năm đạt trên 5,9%/năm; quy mô và tiềm lực của nền kinh tế tiếp tục tăng lên; GDP năm 2015 đạt 193,4 tỉ USD, bình quân đầu người đạt khoảng 2.109 USD [1, tr.225]. Những chỉ số về sự tăng trưởng của nền kinh

tế tạo nền tảng, cơ sở cần thiết để mỗi người có điều kiện phát triển bản thân, nâng cao chất lượng cuộc sống và tiếp cận gần với những tri thức, kinh nghiệm nhân loại.

Văn kiện Đại hội Đảng XII khẳng định: “Mạng lưới giáo dục, đào tạo được mở rộng, quy mô và chất lượng được nâng lên, đáp ứng tốt hơn nhu cầu của xã hội. Nội dung, phương pháp giáo dục, đào tạo, thi cử và kiểm định chất lượng có đổi mới. Cơ cấu đào tạo hợp lý hơn. Tập trung đầu tư cơ sở vật chất và đẩy mạnh ứng dụng công nghệ thông tin trong giáo dục, đào tạo. Chú trọng giáo dục, đào tạo vùng khó khăn và đồng bào dân tộc thiểu số. Đội ngũ nhà giáo, cán bộ quản lý có bước phát triển. Xã hội hóa giáo dục, đào tạo được đẩy mạnh. Tỷ lệ nhập học mầm non, tiểu học, trung học cơ sở đạt mức cao. Tỷ lệ lao động qua đào tạo đạt khoảng 51,6% vào năm 2015. Dạy nghề cho lao động nông thôn được quan tâm. Thị trường lao động có bước phát triển. Trong 5 năm đã tạo việc làm cho khoảng 7,8 triệu người, trong đó đi lao động ở nước ngoài khoảng 469 nghìn người” [1, tr.238-239]. Những tín hiệu tích cực trong công tác đào tạo đã tạo nguồn nhân lực chất lượng cao cho quá trình phát triển, nhờ đó năng suất, hiệu quả lao động được cải thiện; mức sống và tuổi thọ trung bình tăng lên, đạt 73,3 tuổi vào năm 2015 [1, tr.238-239]. Tỷ lệ hộ nghèo giảm bình quân khoảng 2%/năm, từ 14,2% cuối năm 2010 xuống dưới 4,5% năm 2015; riêng các huyện nghèo giảm khoảng 6%/năm, từ 58,3% xuống còn 28%. Tỷ lệ thất nghiệp của lao động trong độ tuổi năm 2015 là 2,3%. Tỷ lệ tham gia bảo hiểm xã hội, bảo hiểm y tế, bảo hiểm thất nghiệp tăng. Công tác bảo vệ, chăm sóc sức khỏe nhân dân được chú trọng.

Bên cạnh đó, an sinh xã hội luôn được quan tâm, đầu tư. Đời sống văn hóa tinh

thần của đồng bào các dân tộc thiểu số có những chuyển biến tích cực. Con người có nhiều điều kiện để tiếp cận với những loại hình thông tin, truyền thông đa dạng trong và ngoài nước. Theo thống kê năm 2015, tỷ lệ người dùng internet tại Việt Nam đã đạt 52% dân số. Internet băng rộng di động có 36,28 triệu thuê bao, với tỷ lệ 40,1 thuê bao/100 dân. Số người dùng facebook là 35 triệu hàng tháng và Việt Nam là quốc gia có lượng người dùng lớn thứ 3 tại khu vực Đông Nam Á, sau Indonesia (82 triệu người) và Thái Lan (37 triệu người) [2].

Những thành tựu trên cho thấy rõ các chủ trương, chính sách đúng đắn của Đảng, Nhà nước trong việc hoạch định đường hướng phát triển, tạo hành lang pháp lý và môi trường sống, làm việc có văn hóa, đảm bảo tốt nhất quyền con người về tự do, bình đẳng và mưu cầu hạnh phúc. Điều đó đã góp phần khẳng định vị thế, hình ảnh của Việt Nam trên trường quốc tế, thể hiện tính chất ưu việt của chế độ XHCN, tất cả vì con người, vì cuộc sống no ấm, hạnh phúc cho toàn thể nhân dân.

Tuy nhiên, những diễn biến phức tạp của tình hình trong và ngoài nước đã và đang tác động mạnh mẽ đến công tác phát triển con người Việt Nam toàn diện. Đặc biệt là, sự tha hóa nhân cách, suy thoái tư tưởng, băng hoại đạo đức của một bộ phận không nhỏ cán bộ, đảng viên, nhân dân đặt ra nhiều thách thức cho việc phát triển con người, cản trở sự nghiệp CNH, HĐH đất nước trong giai đoạn hiện nay.

3. Quan điểm của Đảng về sự tha hóa nhân cách

Trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội (CNXH), bên cạnh sự xuất hiện của cái

mới, cái tiến bộ thì xã hội vẫn còn những hạn chế như sau:

Thứ nhất, tình trạng suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống, những biểu hiện tự diễn biến, tự chuyển hóa trong một bộ phận cán bộ, đảng viên, công chức, viên chức; sự tồn tại và những diễn biến phức tạp của tệ quan liêu, tham nhũng, lãng phí... [1, tr.19]. Đây được xem là một trong những vấn nạn liên quan đến sự tồn vong của chế độ, ảnh hưởng nghiêm trọng đến niềm tin của nhân dân vào Đảng, vào tương lai CNXH.

Những năm qua, tình trạng nhiều cán bộ, đảng viên giữ những cương vị, trọng trách cao trong bộ máy lãnh đạo của Đảng, Nhà nước có những biểu hiện suy thoái về tư tưởng, phai nhạt lý tưởng cách mạng, sa vào chủ nghĩa cá nhân; tham ô lãng phí của công, thất thoát tiền của Nhà nước. Tình trạng chạy chức, chạy quyền có những biểu hiện phức tạp, khó lường. Một số cán bộ có lối sống thiếu lành mạnh (như thói xa hoa, khoe của, quan hệ bất chính...). Những biểu hiện lệch lạc trong suy nghĩ, lối sống và cung cách hành động trên là biểu hiện của sự xa dân, coi khinh dân, chà đạp lên giá trị cộng đồng và lợi ích chính đáng của người dân. Hàng loạt vụ án tham nhũng về lĩnh vực kinh tế liên quan đến công tác cán bộ được đưa ra xét xử (như các vụ: Dương Chí Dũng, Vũ Quốc Hào, Nguyễn Hữu Mãng, Huỳnh Thị Huyền Như, Vũ Việt Hùng, Nguyễn Đức Kiên, Lâm Ngọc Khuân, Phạm Văn Cừ, Trần Quốc Đông, Dương Thanh Cường, Phạm Thị Bích Lược, Nguyễn Thế Dũng, Lê Hùng Sơn, Giang Kim Đạt...) là những hồi chuông báo động về tình trạng tham nhũng, suy thoái đạo đức của một số lãnh đạo có chức, có quyền. Theo Báo cáo của Viện Kiểm sát

Nhân dân Tối cao trước Quốc hội, năm 2014 có hơn 5.000 án trọng điểm, tăng 84% so với năm 2013. Năm 2013 đã khởi tố 1.297 vụ án kinh tế với 2.141 bị can và 315 vụ án tham nhũng với 661 bị can [3]. Theo Tổ chức Minh bạch Quốc tế (TI), trong công bố Chỉ số nhận thức tham nhũng 2015 xếp hạng mức độ tham nhũng ở 168 nước và vùng lãnh thổ, Việt Nam đứng thứ 112/168 nước, tăng 7 bậc so với năm 2014. Đúng như nhận định của Đảng: “Tình trạng suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống của một bộ phận không nhỏ cán bộ, đảng viên chưa bị đẩy lùi; có mặt, có bộ phận còn diễn biến phức tạp hơn” [1, tr.85]. Công tác cán bộ (tuyển dụng, bổ nhiệm, giám sát, kiểm tra...) còn nhiều kẽ hở. Nhiều cán bộ lợi dụng chức vụ, quyền hạn, gia tăng các mối quan hệ, làm ăn bất chính, tự hủy hoại nhân cách, lòng tin. Đó cũng là những biểu hiện cụ thể của sự tha hóa, biến chất cần phải lên án, ngăn chặn và đẩy lùi.

Thứ hai, sự lệch chuẩn hệ giá trị trong một bộ phận lớn giới trẻ do thiếu nền tảng tri thức, giáo dục căn bản từ truyền thống gia đình, nhà trường, xã hội. Đặc biệt, những tác động xấu của mạng xã hội, xuất bản phẩm độc hại đã khiến một bộ phận giới trẻ có những hành vi lầm lạc, tội lỗi, sa vào tệ nạn xã hội. Những năm gần đây, nhiều vụ án nghiêm trọng về giết người cướp của diễn ra thường xuyên với mức độ và tính chất ngày càng tinh vi, nguy hiểm diễn ra chủ yếu ở lứa tuổi thanh thiếu niên gây rung động dư luận, tạo tâm lý bất an, lo sợ.

Hội thảo khoa học “Giải pháp nâng cao hiệu quả phòng, chống tội phạm giết người hiện nay” do Bộ Công an tổ chức tại Hà Nội ngày 22/06/2016 đã khẳng định: “Trong 5 năm vừa qua, mỗi năm xảy ra hơn

1.000 vụ giết người. Theo thống kê, án mạng do văn hoá ứng xử chiếm 40%; lứa tuổi phạm tội dưới 30 tuổi chiếm khoảng 75% các vụ án; nam giới gây án, là nạn nhân chiếm hơn 90%” [4]. Đặc biệt, trong tháng 7/2015, cả nước xảy ra 12 vụ án đặc biệt nghiêm trọng, trong đó có nhiều vụ thảm án như vụ giết 6 người ở Bình Phước; giết 4 người ở Tương Dương, Nghệ An...

Báo cáo của Chính phủ về công tác phòng ngừa, chống vi phạm pháp luật và tội phạm trình bày trước Quốc hội cho thấy, trong năm 2015, cơ quan điều tra các cấp đã phát hiện, khởi tố, điều tra hơn 57.400 vụ xâm phạm trật tự xã hội, giảm số vụ và giảm số bị can so với năm 2014. Tuy nhiên, đáng lo ngại, tội phạm giết người do nguyên nhân xã hội chiếm tỷ lệ cao, tính chất đặc biệt nghiêm trọng, hành vi phạm tội dã man, tàn bạo gây bức xúc, lo lắng trong xã hội.

Bên cạnh tội phạm giết người, các loại hình tệ nạn xã hội (như nạn mại dâm, mua bán và sử dụng trái phép chất ma túy; buôn bán phụ nữ và trẻ em; nạn bạo hành trong gia đình và nhà trường; li hôn ở giới trẻ; lối sống lệch lạc đua đòi của giới trẻ; tình trạng nghiện game, ứng xử thiếu văn hóa trên mạng xã hội...) không ngừng gia tăng với những diễn biến phức tạp, để lại những hệ lụy đáng lo ngại về lối sống, tư tưởng, nhân cách con người, đặc biệt ở tầng lớp thanh thiếu niên.

Những biểu hiện trên phản ánh sự phai nhạt về lý tưởng, lầm lạc trong nhận thức, hành động (đặt những giá trị về kinh tế, tiền bạc, lợi ích cá nhân lên trên nền tảng đạo đức, xã hội). Đây cũng là những biểu hiện đáng lo ngại về sự tha hóa của con người.

Thứ ba, lối hành xử thiếu văn minh của nhiều người đối với cộng đồng. Với tâm lý

nhẹ dạ, cả tin, nhiều người dân bị những thế lực phản động trong và ngoài nước lợi dụng, kích động, xúi giục và tin theo để rồi có những hành động chống phá, kiện cáo vượt cấp, quấy nhiễu các cơ quan công quyền, đe dọa đến sự ổn định của tình hình chính trị, xã hội. Bên cạnh đó, những hoạt động ráo riết của các trang web đen với những thông tin xuyên tạc, sai sự thật; những hoạt động tuyên truyền bằng nhiều thủ đoạn của thế lực thù địch đã khiến không ít người dân tin theo. Những hành động đi ngược lại lợi ích cộng đồng, phá hủy tinh thần đoàn kết, reo rắc mầm mống của tội ác cũng là những biểu hiện của sự tha hóa con người.

Trong xã hội ngày nay, con người phải đối diện với không ít những khó khăn, thách thức (về đời sống kinh tế, vật chất; lao động, việc làm; thái độ ứng xử của những người khác...). Điều đó khiến nhiều người rơi vào sự khủng hoảng tinh thần, khủng hoảng niềm tin; rơi vào sự cô đơn, lẻ loi... Đời sống tinh thần nghèo nàn, thiếu nền tảng văn hóa bền chặt sẽ là nguyên nhân dẫn đến những khủng hoảng tinh thần. Điều đó đặt ra nhiều thách thức trong xây dựng, phát triển con người Việt Nam toàn diện.

Tha hóa con người phản ánh mặt trái của xã hội. Ngày nay, tha hóa con người vẫn diễn ra với những mức độ và tính chất khác nhau trên phạm vi toàn cầu mà Việt Nam không phải là ngoại lệ. Việc nhận diện những mức độ biểu hiện của sự tha hóa sẽ giúp ta có những biện pháp cụ thể để khắc phục.

4. Quan điểm của Đảng về tăng cường an ninh con người

Thứ nhất, cần phải bảo đảm an ninh con người. Đây được xem là một trong sáu

nhiệm vụ trọng tâm trong nhiệm kỳ Đại hội XII của Đảng: “Chăm lo nâng cao đời sống vật chất, tinh thần; giải quyết tốt những vấn đề bức thiết; tăng cường quản lý phát triển xã hội, bảo đảm an ninh xã hội, an ninh con người” [1, tr.219]. An ninh con người là việc tạo những điều kiện cần thiết về cơ chế, chính sách pháp luật, xây dựng môi trường sống và làm việc nhân văn (để con người có đủ sức mạnh chống lại những tác động xấu từ bên ngoài, đồng thời giúp họ có cuộc sống vật chất đủ đầy, đời sống tinh thần phong phú). Bảo đảm an ninh con người sẽ kích thích sức sáng tạo, tái sản xuất lao động, củng cố khối đại đoàn kết toàn dân, phát huy quyền làm chủ của nhân dân. Đây là nguồn sức mạnh quan trọng cần phải phát huy hơn nữa nhất là trong bối cảnh hội nhập quốc tế sâu rộng hiện nay.

Thứ hai, cần tạo dựng môi trường văn hóa trong các cơ quan, xí nghiệp, các cơ sở giáo dục, nhà trường, gia đình và toàn xã hội để mỗi người ý thức được bổn phận, trách nhiệm với cộng đồng. Con người được sống, lao động, học tập trong những môi trường nhân văn sẽ không có những suy nghĩ và hành động tội lỗi. Những thiết chế của gia đình, dòng tộc, những tấm gương mẫu mực của người đi trước đóng vai trò quan trọng trong việc hình thành nhân cách, đạo đức con người. Việc đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, chú trọng phát huy những năng lực sẵn có của học sinh, dành nhiều thời gian giáo dục kỹ năng sống. Điều đó giúp giới trẻ nâng cao kỹ năng tự bảo vệ mình trước những làn sóng mới của công nghệ thông tin với phương châm: “Giáo dục con người Việt Nam phát triển toàn diện và phát huy tốt nhất tiềm năng, khả năng sáng tạo của mỗi cá nhân; yêu gia đình, yêu Tổ quốc, yêu đồng bào, sống tốt và làm việc hiệu quả” [1, tr.215].

Thứ ba, tăng cường công tác giáo dục đạo đức, pháp luật (để hình thành nếp sống văn minh; đẩy lùi lối tư duy, tâm lý tiểu nông, làm ăn bất chính, chộp giật, thói cơ hội, tùy tiện; lối sống bầy đàn, đua đòi của một số bạn trẻ; giữ gìn kỷ cương, nền nếp truyền thống). Xử lý nghiêm minh những hành vi đi ngược lại lợi ích cộng đồng, quay lưng lại với lịch sử, truyền thống cha ông, vi phạm pháp luật và đạo đức làm người.

kích thích và thúc đẩy sự nghiệp phát triển con người Việt Nam toàn diện. Một trong những giải pháp để phát triển con người là cần thực hiện tốt công tác an ninh con người, giúp con người có sức đề kháng đủ mạnh để vừa tiếp nhận những tinh hoa văn hóa nhân loại, vừa đẩy lùi những tư tưởng, hành động phản động, phi nhân văn, hướng đến mục tiêu cao cả xây dựng đất nước đáng hoàng hơn, to đẹp hơn.

5. Kết luận

“Phát huy nhân tố con người trong mọi lĩnh vực của đời sống xã hội; tập trung xây dựng con người về đạo đức, nhân cách, lối sống, trí tuệ và năng lực làm việc; xây dựng môi trường văn hóa lành mạnh” [1, tr.219] là một trong những chủ trương lớn của Đảng và Nhà nước nhằm tạo mọi điều kiện tốt nhất để phát huy nhân tố con người (nhân tố đặc biệt quan trọng tạo nên sức sống, sức phát triển của quốc gia). Việc nhận diện những điểm mạnh và điểm yếu của con người Việt Nam là yêu cầu cần thiết để có cơ chế, chính sách, biện pháp điều chỉnh,

Tài liệu tham khảo

- [1] Đảng Cộng sản Việt Nam (2016), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII*, Văn phòng Trung ương Đảng xuất bản, Hà Nội.
- [2] <http://kinhtevdubao.vn/chi-tiet/174-4869-nam-2015--ty-le-nguoi-dung-internet-tai-viet-nam-dat-52-dan-so-.html>
- [3] <http://tinnhanhchungkhoan.vn/phap-luat/nam-2014-co-hon-5800-vu-an-trong-diem-105397.html>
- [4] <http://cand.com.vn/Hoat-dong-LL-AND/Phong-ngua-la-bien-phap-tot-nhat-lam-giam-toi-pham-nhat-la-toi-pham-giet-nguoi-397371>